

R E L A C Y A

Albo

2253

PRZEŁOŻENIE
ZACNEY PAMIĄTKI.

o

SPANIAŁEGOKATAFALKV

VCZYNIONEGO

Oycom Societatis IESV w ich Kościele Domu
Professow w Rzymie.

Wszystkim Fundatorom y Dobrodzieiom ich po wśyt-
kim świecie zmarłym / w tym pierwszym ich
wieku albo Sta lat/

z Ofiarami Wszystkich przez cāte trzy dni.

Opisane przez ANTONIEGO GERARDA, y
drukowane tamże.

W R Z Y M I E,

w Wincentego Biānchi, M. DC. XXX IX. Znowa w Krákowic,
w Frānciśká Cezárego, Roku M. DC. XL.

Za dozwołeniem Przełożonych.

Ná większą Chwałę Bożą.

Wydany po Wskazaniu

RELACYA.

SWiela przednieyſzych przyczyn / dla ktorych
 ſtarczy oni Prawowierni / tak ſie hoynemu pokazowali prze-
 ciwko ſtanom Zakonnym / na czym y teraz nie ſchodzi /
 przeciwno tymże / ta teſz ieſt uodna / aby ſobie obmyſlał
 pomocy ratunek / na one oſtatnia potrzebe ſwoie po ſmierci / g-
 niać alchimia albo zamiąn ialmużny / obiecuiac te krukce podle /
 bogactwa doſeſnego / ktore tam nie ſa pożyteczne / w pieniadze a-
 bo zapłatę na ich odkupienie / według Słow Pańſkich : Facite
 vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, reci-
 piant vos in aeterna tabernacula : *Czyńcie ſobie przyiacioly z mām-
 mony nieſprawniedliwy, aby gdy uſtaniecie, przyjęli was do przybytkow
 ſwoich.* Tey pobożney iadzy y oczekawaniu Dobrodzieiow ſwoich /
 wygadziac Societas I E S V, iako gdy bez przeſtanku na każdy
 dzien po wſytkich domach y Kollegiach na wſytkim świecie / o-
 prawnie za nie bez liczby Miſe ſwięte y Modlitwy / proſiac wſtā-
 wicznie Pana Boga wiecznemi Gāſy za Sundatory ſwoie / y Do-
 brodzieie tak żywe iako y zmarłe / tak y teraz na Konſeniu tego ſwoe-
 go pierwſzego wieku / albo ſtā lat / poſtānowiła tāż Societas w Do-
 mu ſwoim Orcow Profeſſow Rzymſkich / ktory ieſt Głowa albo
 przodkiem wſytkiego tego Zakonu / aby tym wſytkim / ktoregoż
 kołwiek byliby narodu albo Prowincyey y Kondicyey / od ktorych
 ten Zakon iakieſkolwiek kiedy brał dobrodzieiſtwā / przez to pierw-
 ſe ſto lat / wczyniła iak nazacnieyſza Commemoracya albo pamiata-
 kę przez całe trzy dni poſtawſzy od 16. dnia Liſtopada w Roku 1639.

W tych tedy trzech dniach / odprawowały ſie trzy Miſe ſpie-
 wane Requiem, a zaś Lekty prywatne bez liczby tak w tym Ro-

ściśle Jmienia IEZVS, iako y w inszych wszytkich dziesiacin / ktor
re trzymaia w Rzymie Oycowie / nie tylko od onych samych / ale y
od rozmaitego Duchowienstwa inszego zaproszonego na to nabo
zenstwo.

A żeby sie duszetych Dobrodziejow wiecey ieszcze radowaly /
z wielksey pomocy y ludzi wiernych / pozwolit Ociec S. V R B A N
VIII. aby Oycowie rozdawali Metallá abo tabliczki z odpustami
extraordynaryjnemi za Vmárte / per modum suffragij, wszytkim
tym / ktorzyby w te trzy dni Naswietzky Sakrament przyjmowali /
w pomienionym Kościele Pana IEZVSA. Ta pobożna szco
drotá Oycá Swietego / tak mile jest przyjeta od publicznego nabo
zenstwa Miasta tego / iż niezwygáyne zágeszenie ludzi znaydowa
to sie przez wszytkie te trzy dni do Kommuniy swietey / a w osta
tni dzien odprawowála sie porośeczna Komunia od wszytkich
Studentow Kollegium Rzymskiego / porzadnie według Szkol / a
záś wiegorem / wszyscy Oycowie co ich w Rzymie / wespot z Prze
wielebnym Oycem ich Generalem / odprawowali śpiewaniem Of
ficium za Vmárte. Po Mszach teź śpiewanych / z Assystencya abo
obecnościa Pralatow y Assistentow pomienionego X. Generatá /
y inszych / słuchánebyły z wielkim wkontentowaniem Stuchagow /
trzy Pánegyryki abo Kazania trzech Oycow / X. Ludowika Bona
piána / Jana Baptysty Adryániego / y Gwihelma Dondyniego /
ktorzy przedziwne wymownie diskurrowali abo mowili o obligá
cyách / ktoremi sie Societas obowiazála przeciwko Dobrodziejom /
a zwlaszczá zmarłym / y o chwale y nieśmiertelności / ktora nieśie z
sobá szgodrobliwosć abo dobroczynnosć.

Potákowych Modlitwách / czyniono zwykłe Ceremonie Ko
ścielne o koto Kátáfalku / przy obecności wszytkich Oycow.

Podobny tym pobożnym y żalobnym obrzedem Chrześciana
skiego Nabozenstwa był Appárat Kościola / y iako my nazywamy
Kátáfalk / abo iako stare Ceremoniały mianuia Castrum Doloris,
y podobienstwo Nagrobku co Grekowie nazywáia Cenotaphium,
Lacinnicy Tumulus Honorarius. Ten jest wczyniony według
opisania y Inwencyey P. Andrzeja Sakta Rzymczyka / Malárza
y Architea

y Architekta J. M. K. Kardynala Antoniego Barberyna / do tego też pierwszy Apparat był delinearowany / w tym on pokazał predkość y żywość albo sposobność łatwego dowcipu swego / y stały a meżny rozsadek / także dzielność w odprawowaniu / stawiający tak wielką Maszynę za dni 16. na iakieby bez utraty czasu mogło się zabrać wiele Miesiacy.

Tá tedy Katarfalku Maszyną / stanęła na szkod Kościoła / podniosły się na podszadzie albo fundamencie / około ośmi dloni albo pędzi wyniosłym. Figura iego podługowata kwoli trunnie po bokach na pędzi 57. na ciele także ku wielkiemu Oltarzowi tyłoz ; porry albo wejścia na 55. nie były te boki ani gota na prost / ale przez iedenascie dloni albo pędzi / składaty się w semicyrkuł / iakoby na kolo wpuł / dla lepszego pożegu. Tá tymże podsadku albo fundamencie / w poyárszodku stała w drugim rzędzie robota składana na ośmiogranie / na ktorey się na Silarach albo słupach wspierała Kupa przybita / w zduż na 32. dloni albo pędzi / a w szerz na 22. wysokość na 23. na podobienstwo marmoru białego / tymże sposobem bafes y Capitella opere Ionico; anguty albo łaty iak obcięte / korrespondowały Pilástrum albo Silarom kupuły w poyárszodku swoim / iakoby pátzrac na nie. Na tych kontach albo narożnikach / były postawione iakoby się wspierające cztery statuy, albo Figury jasne y ciemne / uformowane: na wielkość do proporcyej lekko y kształtnie zrobione. Pierwsza figurowała albo znaczyła Cnota miłości / ściagnawszy rękę do dziecięcia iednego / a drugiego karmiąca przy piersiach. Druga wyrażała Cnota Religiey / z nakryta głową dla niewyrozmiały wiary / albo zaciemionej / trzymająca w iedney ręce ogień a w drugiej Krzyż. Trzecia miała na głowie słońce / a gatażkę albo rozga sosnową w ręce / a tá znaczyła Cnota Benignitatis albo Łaskawości. Czwarta wórtulac w iedney ręce pieniadze / a druga one rozdać / Symbolum Liberalitatis, wizerunek szkodroblowości / ktore to Cnoty znaydowały się wespót w tych personach ktore dobrze czyniły Zakonowi Societatis. Trzy facyaty albo przedki tego Katarfalku / to jest / dwa pobożne / a trzeci ku Oltarzowi wielkiemu / miały na sobie po trzy Inskrypcye albo

trojaście napisy wielkie y chędogie / charakterem Rzymskim na
pół dłoni litera jedna.

Rtóra na gzele od Oltarza zawieszona była / takie
słowa miała :

CONDITIONIS OMNIS HOMINIBVS
VBIQVE LOCORVM INTRA SECVLI SPATIVM
A CONDITA SOCIETATE IESV, DEFVNCTIS.
QVOS PIETAS IN DEVM, CHARITAS IN HOMINES.
BENE DE HOC ORDINE MERERI DOCVIT.
EADEM SOCIETAS IN HAC LVCE GENTIVM
TESTARI VOLVIT GRATAM VOLVNTATEM SVAM:
HOC CENOTAPHIO FVNEBRIBVS PANEGYRICIS
ET QVOD MAGIS REFERT EGENTIVM ANIMORVM
TRIDVANIS PRECIBVS ET SACRIFICIIS.
FVNDATÆ SOCIETATIS ANNO CENTESIMO.

Co sie tak wytląda:

Wszystkiego stanu Personom, gdziekolwiek zmarłym, tego pier-
wszego wieku fundowanego Zakonu Societatis IESV, ktore pobożność
ku Bogu, miłość przeciwko ludziom, pobudziła czynić dobrze temu Za-
konowi. Tenże Zakon w tej światłości narodow, chciał oświadczyć wo-
ła swoje wdzięczną, tym Katáfalkiem, y żutobnemi Panegyrykami, abo
pismem y słowy do tego służacemi, a na czym więcej zależy, dusiom po-
trzebnym, Ofiarami świętymi y Modlitwami odprawowanymi przez
te trzydni, Fundowanego Towarzystwa Roku Setnego.

Rtóra

Która zaś na przeczino Oltarzowi Świętego Ignacego
była / tak się czytać dała:

QVICVNQVE SEPVLCHRALEM HANC MOLEM VIDES
CVIVS HIC SITA SINT OSSA CVRIOSVS NE QVÆRE,
NON EREPTÆ VITÆ SED REDIVIVÆ MEMORIÆ.
MONVMENTVM HOC EST BENE DE NOBIS MERI-
TIS POSITVM.
PROVOCARVNT ILLI VIVENTES OBSE-
QVIVM NOSTRVM.
NOS ET MORTVIS RESPONDEMVS HIS SVPRE-
MIS MVNERIBVS.
QVIS IVSTA NOS NEGET SOLVERE QVIBVS
TANTVM DEBEMVS
SEVERVNT ILLI PLANTAS IGNATHI POSTERIS
VMBRAM FACTVRAS
NOS REDDIMVS CVPRESSOS QVÆ ALTERI
SECVLO PROSINT.
ET DECVIT VT SPARSA TERRIS OMNIBVS BENEFICIA
INHOC TERRARVM COMPENDIO COLLIGERENTVR

Co się tak rozumieć ma:

Ktokolwiek iesteś, co się tej Máchinie pogrzebney dzinuieś, dwor-
nie się nie pytaj, ktoby tu był złożony. Ten wizerunek wystawiony tu
jest naszym Dobrodzieciom, nie pozbytego żywota ale ponowionej pamiat-
ki. Pobudzili nas oni żywiacy będąc dobroczynnością swoją, my zaś o-
nym już nieżywym wypłacamy się ostatniemi postugami. Ktoż będzie
miał za złe, że im co Ruśna oddawamy, którym tak wiele iesteśmy po-
winni. Sádzili oni drzewa, aby cblod cieniem swym synom Ignacego
czynili, a my wzaiem sádziami im drzewa Cyprysowe, ktoreby im na
przyśty niek służyły, y zaśiste tak przynależało, aby te dobrodziejstwa,
po wszytkim świecie rozniesione, na to Compendium albo skrocenie
świata były zgromádzone.

Drugi

Dwigi Tapis ábo Inskrypcya / páttrzáiaca ná Oltarz
S. Fránciszka Xawiera / taka była:

MORTALIVM BONO NATI MORTALES.
QVI SOCIETATEM IESV ORTV ET MERITO MINIMAM
COLVISTIS VT PARENTEM, ALVISTIS VT FILIAM.
EXTINCTI VOS QVIDEM ESTIS CITRA DESI-
DERIVM NOSTRVM.

AT NON IN NOBIS EXTINGTA MEMORIA VESTRI,
E CINERIBVS VESTRIS HI MICVERVNT FV-
NEBRES IGNES.

PLVS PRÆ SE LVCTVS FERVENTES QVAM LVCIS
VT VERO PRECES PRO VOBIS NOSTRAS
ACCENDERENT.

MAIORES INDIDEM EXARSERVNT FLAMMÆ,
QVÆ VESTRÆ PIETATIS GRATIQVE ANIMI NOSTRI
HOC SECVLARE PERFICIVNT HOLOCAVSTVM.

W przetożeniu ták się ma :

Ludzie zrodzeni ku dobremu ludzkiemu, ktorzyście Societatis
IESV Zakon namnieyszy y vrodzeniu y zasługami, uczcili iáko Má-
tkę, wychowali iáko Corkę, lubo to ták prędko zostawiliście nas sierotá-
mi mimo wola náśę, iednakże nie umarli v nas miła o was pamiątká,
z prochu ábo popiołu wászego wzniećiliście iskierki w te płomyśczi po-
grzebne, ktore ráczey wyrażáia płacz á niżeli światło. A zwłaszczá,
aby tym gorętsze wzbudziły zá was modły náśę, wzniećiły y wydały dá-
leko więkše w sercach náśych ognie, ktore tego wieku Ofiary całopalenia
wászey pobożności á náśey wdzięczności więcey zapáláia.

Sácyatá zaś ábo przodek tego Ratafalku. páttrzacy ku dwóm
wielkim Kościelnym / iasno v ciemno malowany / pokazował S.
Grzegorza Wielkiego nazwiskiem / w ubierze Biskupim / modlaca
go się zá Duszę w Czyszcú bedace / z ktorych niektóre widzieć bylo
iáko z Ránatu iákiego płomienistego / wyciągáne od Aniołow / á
prze-

przed Pánem stawiane: Wiadome są Saffragia albo ratunki / która
re był postanowił Grzegorz Światek / on przetrzymał dzień /
nierozdzielnie za jednego zmarłego Alameda / zjadł się bary / dla Ge-
go mimo innych Światek Dobrodziejów ludzi zmarłych / on jest
na to wybrany.

Ná tym pierrze albo Theatrum, siedziato ośm kęściących o-
sob / albo śmierci zasuszonych kęści rformowanych / 3 ktorey każda
w jedney rece trzymała pochodnią / a w drugiey Różdżnicę sro-
brną / rozłożonych parzysto.

Ná rogach zaś stały cztery tak żywe osoby niemające y ogra-
mno wspomiane / siedzące á nogi na gładzie spuszczone trzymające /
te zrobione były snyderksa robota ná kształt miedzi 3 przygotowney
máteryey stala / dwie z nich na przeciwko drzwiom Różdżniczym
wyrzały Adama y Ewę / iakoby melankoligne y strasobliwe ludzie /
isprzez iadło albo kłóscowanie iabika zakazanego / otworzyły forte-
do śmierci swojej / y wszystkiego rodzaju swego / á były przysto-
nie odkryte kóśkami swemi / w tyle ich siedziata wielka 3 kęści
śmierć / trzymając obiema rękoma iako wiecznie : 3 drugiey zaś stro-
ny / przeciwko Ostarzowi wielkiemu co po bok u prawym / ná po-
dobieństwo młodey osoby / 3 obnażona ręka podniesiona / á trzy-
mająca w niej Ptaka Phœnix / Symbolum albo znak Oycow Świe-
tych sławny o martwychwstaniu zmarłych; druga połączając w re-
ce prawey wieniec albo Tykui z wężą gryzącego ogon / nakryta ma-
jąc głowa droga á śluzna materya / która wyrzała wieczność y
nieśmiertelność dusze; w tyle zaś oboley / siedziata śmierć barzo
smutna / melankolizując iako zwyciężona.

Po teypierwszey Strukturze albo dolnego piatrá tak ozdobio-
nego / wydawała się druga swym porządkiem tey Máchiny Gęś
podługowata / która składała się ná wegły do koła / 3 poiona iá-
koby była ná wszystkie cztery boki / a potym się obracać / żeby się
wygodziło ná wypuszczoney opasce niższemu Fundamentowi / ná
dwuch zaś stronach dłuższych / ná kártach iáciwótych / ovalis fi-
gura, Gytane były takie słowa we wnátrz ná jedney z nich przecia-
wko osobie Adamowej: Sicut in Adam omnes moriuntur. Iako

*w Adámie nŝyſcy umieráia. Tá drugiey / przeſciw oſobie Zmá-
 rowychroſtáma Pańſkiego: Sic & in Chriſto omnes uiuificabun-
 tur. 1. Cor. 5. to ieſt / Iáko w Adámie wŝyſcy umieráia, ták w Chry-
 ſtusie nŝyſcy będą ożywieni. Tá wierzbu zaś przeſzroczyſtym by-
 ta widziána ſkrzyniá abo Trumná nieco przyduſſa / wgniona ná
 kſtátę wny / w ſpodku woſka / ſeroka w poſérzodku / á ná záwárciu
 potroſe a potroſe ſciámona / przykryta bylá ſuknem gárnym / od
 niey wiſiála koldrá wielka garna z niemáłym tákſe Rzyżem bia-
 łym / która trzymały Gterey ſmierci z koſci ludzkich ſtoſone, w prze-
 ſcieradlách odwinionych / polegaáice ná niey bárho ſmutne / trzyma-
 áiac w rękách wielka zwoſtu pochodnia / znáczáac przez to kondy-
 cya zŷſtu z ciáł náŝyſch w grobach / a tá bylá poſtać érzednia Kátá-
 ſalku / ale ná Gterech rogách abo kátách pierwſzego podſtáwku iá-
 koby Theátrum były poſtawione Gtery Pedestały / to ieſt / podſlu-
 pia / których wierzbę zgadzáły ſie z wierzbámi ſtruktury abo pie-
 trá érzedniego / których wyrównánie gýnilo wſpániáły pozor / ná
 tych takowych pedestałach abo podſlupióch / ſtály Gtery wielkie
 Pirámidy / to ieſt / ſlupy kónczyſte / wyſokie ná Gterdzieſci y ósm
 piedadzi / ſciáńione ábo ſchodzące ſie áż do kóncow ſwoich / przy kto-
 rych były iáko kápturki ze ſwoimi rękoiſciámi / ſpoſobione do zá-
 gaſenia ſwiátlá / które ſie ſwieciło ná kaſdey z oſobná Pirámidzie
 abo ſlupie kónczyſtym / pod którei ná ich pedestałach ze Gterech
 ſtron abo Gácyat / tylko ná trzech były nápiſy z piékných Sentency
 Wycom Świetych / ſłuſzace Suffragijs mortuorum, to ieſt / ná po-
 moc zmártých.*

Troie pierwſzych ná ſtronie práwey Kátáſalku w te
 ſłowá były:

C V M V E R

Pierwſza. DOMINICI ADVENTVS

A R R I S E R I T

C O R P O R V M N O S T R O R V M

M A T V R A T V N C V I R I D I T A S

V I T A L E M

R E S V R G E T I N M E S S E M

N O N

NON FALCES
PASSVRAM
NEC FLAGELLA
SENSVRAM. S. Chrysol. ser: C. III.

To test: *Kiedy Wiosna, przyscicia Páńskiego wiosła nástapi, ciát nászych doyrzátá ná ten czás zieloność ná ozywíaiacych ponstánie zniwo, które iúz kosy áni sierpow wíęcey nie ucznie, áni tluczenia ábo mtochy dozna.*

Rythm. Skoro przyscicia Páńskiego wiosla sie polawi /
Zieloność nam kwitnaca ciát nászych wystawi:
Zniwo badzie wiosle / sierpa nie znájące /
Od kosy téż przytkrosci szadney nie szuiace.

Wtora.

IACOB
DILECTAM RACHEL
ET TVMVLOCELEBRI
HONORAVIT
ET TITVLO
VT RELIGIOSVM
ET PRÆSENTI DOLORI
SOLVERET
ET POSTERIS
TESTARETVR
OFFICIVM S. Paulinus Ep. LXXXVII.

To test: *Iákob miła Ráchel swoię uczcił zacnym grobem y tytu-
tem, áby iey swoia pobożna uczynnością y swoiey zátości wygodził, y po-
tomkowi swoia dobra wola oświádczył.*

Rythm. Iákob zacnym pogrzebem uczcił Ráchel / w zgodzie
Żyiac z nią iák przysztáto: dáł tytul vrodzie /
Oświádczył tym przysiażni swa każdemu w tym rodzie.

Trzecia.

FVNEBRIS AVVLSIO
CARORVM NON SIT TIBI
SCANDALVM, SED
PRAELIVM, NON FRANGAT
CHRISTIANI FIDEM

CONTEMNENDA INIVRIA
MALORVM PRAESENTIVM
FIDVCIA BONORVM

FVTVRORVM. S. Cyprian: de mortal.

To iest:

*Zatofne rozstanie z milemi, niebci nie będzie zgorſeniem, ale
potyczka, niebay nie ſtabiecie wiara Chrzeſcianaſka, pogardzić krzywdą
z tego doczeſnego, dla nadzieie dobra przyſtego. S. Cyprian.*

Rychm: *Zatobnego rozſtania troſkać ſie bez miary /
Ani lamać przyſtoł miley Bogu wiary:
Krzywda ta niech wſtąpi do gſnemu ztemu /
Chowatać ſie z nadzieia ku dobru przyſtemu.*

Drugie trzy Sentencye na przodku po prawey ſtronie
takie były:

Pierwſza. MORS EX PECCATO
EST INGRESSA.
EAM TAMEN DEVS
IN NOSTRI GENERIS
VTILITATEM
CONVERTIT.
VITIA RESCINDIT
VIRTUTES
IN TVTO COLLOCAT. S. Chryſoſt: in ps. CX

To iest:

*Smierć wyeſła za grzechem, ale onę Pan Bog ludziom w pożytek
brocił, grzechy odciął, cnoty obwiarował. S. Chryzoſtom.*

Rychm. *Smierć za grzechem przyſła /
Leg nam dobrze wyſła:
Gdy ta Pan Bog ſkrocił /
W pożytek obrocił:
Złoſci naſze zniiozży /
A cnoty podniozży.*

Druga

Druga.

OCCIDISTI MORS
SED QVID?
CARNEM SOLAM
ANIMAE NON HABES
QVID FACIAS.
SED ET CORPVS
AVFERETVR A TE
CVM TV ABSORBERIS
IN VICTORIA. S. Ber. de Obic. Humb.

To jest:

Zabiłaś Śmierci, ale kogo? Samo ciało. Duszy wianie uczyniś, ale i to odbiora, kiedy cię połknie zwycięstwo.

Rythm.

*Zabiłaś Śmierci: ale tylko niedźne ciało /
Dusze jednak nie możesz / coś się sprzeciwiało?
Ale i to odbiora na wszech zmartwychwstanie /
Gdy ciebie zwyciężywszy / z duszą w niebie stanie.*

Trzecia.

HOC VULT ET CONSVLIT
MISERICORS DEVS
VT VICISSIM NOS
TAM IN VITA
QVAM POST MORTEM
BENEFICIIS
PROSEQVAMVR. S. Ioan: Damasc: in Orat.

(de defun.

To jest:

*Tęgo chce, y to radzi miłosierny Bog, abyśmy się spólnie y z żywo-
tą, y po śmierci, dobroczynnością czcili. S. Damascen.*

Rythm.

*Żyjąc / choć nie żyjącym / chce Bog / byśmy radzi
Żoyność tę odwdzięczali, do której prowadzi.*

*Pozad przeciwko Ołtarzowi wielkiemu w prawa rękę
pedestału, takie były Sentencye:*

Pierwsza.

NON SVNT RES NOSTRAE
LVDI SCENICI

HAEC ENIM FIVNT
ORDINATIONE SPIRITVS
ERGO EIS
OPEM FERAMVS.
ET COMMEMORATIONEM
EORVM

PERAGAMVS   Chrysoft. hom. XLI.

To iest:

*Te rzeczy nasze nie sa to igrzyskiem Sceny, abowiem się odprawuia
za sporządzeniem Duchá S. Nuż tedy daymy im ratunek, y pamiatkę
ich czynmy. S. Chryzost.*

Rythm.

Rzeczy nasze płonnnemi nie sa igrzyskami/
Lecz sie Boga wdzięcznymi sstaia ofiarami:
Przetoż pomocy dušom záwoše dodawaymy /
Zpamiatki ich czynić nie omieštkowaymy.

Wtora.

NVLLA DIES VOS
SILENTIO PRAETERIBIT
NVLLA
INHONORATOS VOS MEA
TRANSIBIT ORATIO
OMNIBVS VOS
OBLATIONIBVS
FREQUENTABO.

To iest:

*Zadnego was dnia zamilczeć nie chcę, w żadney mowie moiey częś
wášey nie przeminę: przy wšytkich Ofiárach pamiętać o was będę.*

Rythm.

Żadne was Dobrodzieie nie pomina gáśy /
Ani żadne modlitwie nie przeškodza wczáśy :
Wšedzie was iał namiley wspominać będziemy /
Z we wšytekich Ofiárach was wystawiać chcemy.

Trzecia.

QVI PRO FRATRIBVS
PRECANTVR,

BENE

BENE DE ILLIS
 SPERARE CONSTAT,
 TANQVAM
 DE PEREGRE
 PROPECTIS. S. Epiph. hæres. LXXV.

To iest:

*Ci co się modła za Bracia swoje, znac że o nich nadzieię dobra
 mają, iako o tych co się w drogę puścili. S. Epiphanius.*

Rythm. Ci co się tu za Bracia swoje przyczynia /
 Znac że iak o pielgrzymach dalekich trzymają.

Drugie trzy Sentencye w lewa rękę Pedestalku Oltara
 rzowi wielkiemu / tak były opisane:

Pierwsza.

DILEXI ET IDEO
 PROSEQVOR EVM.
 VSQVE
 AD REGIONEM
 VIVORVM
 NEC DESERAM
 DONEC PRECIBVS
 INDVCAM QVO SVA
 MERITA VOCANT IN
 MONTEM SANCTVM
 DOMINI S. Ambr. in obitu Theo.

To iest:

*Milowałem go, przetoż idę za nim aż do krainy żywiących, ani go
 opuścę, aż go modlitwa wprowadzę dokad zasługi jego wołają, na
 Górę świętą Pańską. S. Ambrosius.*

Rythm. Milowałem go / przetoż idę za nim wśędzie.
 Poś w domu żywiących wesoł nie zaśiedzie:
 Ani go chce opuścić / aż za modlitwami
 Tam wprowadze: gdzie już iest cniemi zasługami:
 Na Górę świętą Pańską / niebieskie mieszkanie /
 Do którego pobudza samo powołanie.

AVDEN.

Druga.

AVDENTER DICO:
SALVTARI HOSTIA
NON INDIGEBIMVS
SI ANTE MORTEM
DEO IPSI HOSTIA
FVERIMVS. S.Gregor. lib. IV. Dialog.

To iest:

Smiele mowię, Ofiar zbawiennych potrzebować nie będziemy po śmierci, jeśli pierwey niż pomrzemy, sami ta ofiarą Bogu się staniemy.

Rythm.

*Śmiem mowić / iż po śmierci ofiar nie potrzebą /
Gdy się / żyjąc / ofiarą staniem Pánu Niebá.*

Trzecia.

ALTARE
LVSTRANDIS ANIMABVS LOCVM
ACCOMODATVM SIGNIFICAT
EX QVO IGNIS
ILLE PURIFICATORIVS
PER VIRTUTES.
EXIMIE SANCTAS
ELICITVR S.Basilius. in VI. Isai.

To iest:

*Ołtarz ná oczyszczanie dusz, znaczyć miejsce sposobne, z którego
ogień on czyściżony, ábo oczyszczający, przez Anyoty święte wyciąga-
ny bywa.*

Rythm.

*Ołtarz ná dusz obmycie miejsce wgesne znaczyć /
Z którego dusze święte Bog wybawić rąży.*

*Te pomienione Pirámidy / ábo ogniste stupy / były rformo-
wáne iáko z mármoru / y z wielką wspaniałościá strony ábo boki tey
Máchiny średniey zdobyty dzięwnie poważnie.*

*Korrespondując ábo wygadziąc do kształtu tey Máchiny /
zawieszone były ctery wielkie Kárlony z piękna Inwencya / ná cter-
ech rogach Słarow / ná których stała Kupała / w ten sposób iáko
się zaraz powie.*

Ná gro

Na gromádzie grun albo obálonych rzędy / co jest / słabym
 fundamentem albo podnożkiem (Pedestalem) właściwym śmierci /
 dla niestatków y odmienności / stały cztery. Śmierci wielkie w polu
 garnym (dwie wisiały w tyle / a dwie na przodku) które mając ro-
 ściagnione ruce nad głowami iak najwyżey każda z nich trzymała tro-
 phæum swoje albo zwycięski znak / na którego wierzchu na karcie nie-
 máley był napisany wiersz ieden chlubny / albo przechwalający się
 śmiercią. Te karty albo affixe kończyły się rozdarte / albo na dwos-
 ie rozdzielone na śpienie / albo pacierzach grzbieta z potomanami zie-
 brami / rostrzyżone na kształt figury okragley iakowatey / takoważ
 robota do końca ciągnęły się te affixe / albo wieśńania aż do syte
 Kupuly.

Pierwsze Trophæum albo znak zwycięstwa pod kápą Kościelną
 na rozpostarta na kształt namiotu / pokazywał y znaczył padające
 albo ku ziemi lecące korony to jest Mitry / Tiary / Kapelusze Kar-
 dynalskie / Biskupie / Pasterskie / y inne Insignia Kościelnego do-
 stoieństwa rozprośzone y sprowadzone do łupy na Trophæum a-
 bo tryumph śmierci / które zwycięstwa tym wierszem były opi-
 śane:

DE SACRIS ETIAM CRESCIT MEA
 POMPA TIARIS.

To jest: Z Práckich Insul roście moia chwala w tryumfách.

Drugie Trophæum pod płaszczem albo Kápą Cesarską za-
 gonkami gronostajkowemi / znaczyło świat / na wierzchu Koroná
 Cesarska / po stronách zaś Korony Krolewskie / Rządzące / y Po-
 tentatorów / z ich Sceptrami / Regimentami / rozmaitym sposobem
 y tak y owak podającemi / które wszystkie iż pod pánowanie swoje
 śmierci podobita / tak wiersz ten opiewał:

VT POPVLIS REGES SIC IMPERO
 REGIBVS IPSA.

To jest: Iak narodowi Krolowie, tak iasamá pánuje Krolom.

Trzecie było rozmaitego orszaka / tak staroświeckiego iako y te-
 ráźniejszy kształtem zrobionego / które w iakieśkolwiek zwycięstwa
 sławne /

Stawne; na koniec ledną y same od śmierci są zwyciężone. Tak się
Sztato tey przechwalanie:

HAEC MEA IAM SVNT DEVICTIS VI-
CTORIBVS ARMA.

To jest: *Oreża to są Zwycięzcom mnie pod moc podane.*

Czwarte pokazywało dwoie korupcye / z których iako z rogów
iakiich sypały się pieniadze z rozwiązanych konicow y iąrzma / co
znaczyło bogactwa y zbiory / które przychodzą z trzod różnych by-
dła / y z owocow abo wrodzaiow ziemi dobrze wyprawney / y z
drugimi dostatkami złota / srebra / drogich kamieni / monety abo
pieniędzy / które się sypały z kieszyni wywróconey / leżące abo pada-
jące. Co także słuszyło do Trophaeum zwycięstwa śmierci / w
te słowa:

VITA COEGIT OPES MORTI STRV-
CTVRA TROPHAEVM.

To jest: *Co się za żywota nązbierało: to się śmierci na tryumf
dostało.*

Ten o straszney śmierci tak ozdobny Apparat konczył się iedną
wielką zastawą Garni / z plotną abo suknią / która się spuszczała
od sklepu Kościelnego abo strąmbugi / na ktorej stoi Reputa na 16.
piedzi z awarthey / a gdy się potym daley rozwiać pogodzi / konczyła
się w gzemści w wielkiej kupie na wał zwiniona / spuszczała się aż na
dot po Silarze niemal aż do ziemi / Gyniac strzydło dla iedney nie-
zmiertney Karty abo (Affixey) z papierku zrobioney na śmierci /
które były na niej zmalowane kłegące z strzydłami wielkimi rozpo-
szconemi do lotu abo latania / te wyciągnawszy ramię y ręce na
też same karcie / trzymały na iednym tylko palcu każda ieden bärzo wiel-
ki kamień / iakoby z nim igrać / dając znać przez to / iako iacno i-
grzyśko Gyni sobie śmierć z nadzieia ludzka / y ze wśhelakim szczęściem
y Fortuna ich / by niewiem iako były podobne / równała się ka-
mieniom wielkim / abo statom / gorom podobnym / żadnym spo-
sobem nie porównanym. Galazki drzewa Cyprysowego grobom
służące /

Antace / do kół sie krecące znaydowały sie Skupione / które służyły
na skonżenie abo zawarcie. Napis na karcie krótkimi słowy wy-
kładał dostatecznie / y opowiadał te wdziedzne y nabożne przemysły
abo Inwencye Oycowstie

MORTVIS
PER QVOS VIVIMVS
VITAM PRECAMVR
IMMORTALEM.
SOCIETAS IESV
BENE DE SE MERITIS
GRATAE MEMORIAE
PIGNVS
EXHIBET.

To jest:

*Umartłym, przez które tu żyjemy,
Zywota wiecznego winśuiemy.*

Tá Plachta abo Zastona z tą swoia karta abo Affixya papię-
rowa / była zlagona z wiodkiem tey opisaney Machiny / tak iż na
weściu do Kościoła / aby wiecey nie przagnęło oko / deskonata pera
spektywa podawala sie widzeniu.

Swiece abo światło wgesnierozłożone / y rozstawione po
gziemsie / y pochodnie wielkie y mnieysze na srebrnych lichtarzach
według porzadnego kształtu Architektury.

Kościół wszytek žaloba był obity na gotych ściągach / zostawia-
jąc białosc brzegow / ozdobie zawieszaney.

Ża tak piękny y kształtny do proporcyej wszytkiego rozlo-
żeniem y vsadzeniem / pięknie sie na pozor wydawalo / cokolwiek
na Modeluszu abo opisanu podala Inwencya Pana Wigniole Ara-
chitekta / y z pomiarkowanym smutkiem abo żalem tażyły sie affe-
kty nabożne / wydaiące sie na Katafalku ze wszytka robota / która
miała służyć na kształt kamieni ciemnych / przyozdobionych y tu y
owdzie białemi abo jasnymi kamieniami.

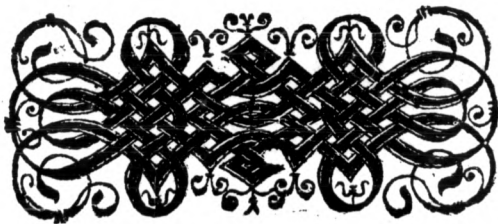
Niosłateł nade drzewami wielkimi Kościelnemi przybrane-
mi Garno poważnie / od wlice albo z podworza była zawieszona iako
tarcza wielka obciążona w około kwieciami złotym / ze śmiercią w
polu Garnym / mająca na sobie dwa wierzchy niemale z Cypressu i
które zdobyły jąto Garna / na ktorey taki był napis :

SOCIETAS IESV
BENE DE SE MERITIS
GRATÆ MEMORIÆ
PIGNVS
EXHIBET.

To jest: Societas IESV Dobrodzieiom swoim, z takim wdzię-
czney pamiątki oświadcza się znakiem.

Wszystko to / iako się mogło / pierem opisało: Modelus y
formą z ozdobami tej Machiny / odrysowana za nie długo sstanie
się światu w oczach przy dobrym porządku.

*Laus DEO, Pax vivis, requies
Defunctis.*

RELAT.